

Előzetesi árak:

Egész évre	5 frt — kr.
Fél évre	2 „ 50 „
Negyed évre	1 „ 25 „
Néptanítóknak egész évre	3 „ — „

Hirdetési díjak

a Jegyutányossáiban számítatnak.
Bélyeg minden beiktatásért 30 kr.

B A J A

vegyes tartalmu hetilap.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

Szerkesztői iroda.
hova a lap szellemi részét illető küldemények intézendők:
ÁLLAMI TANITÓKÉPZÉSDÉKEN.
Lelvelek csak bérmentésen fogadjatnak el. Kéziratok nem adtnak vissza.

Kiadóhivatal:
Az előfizetési pénzek és hirdetések a kiadóhivatalba — Nánay Lajos könyvnyomdájába — küldendők be (Bódog-tér, Scheibner-féle ház.)

Egyes szám ára 5 kr.

Kórházunk és hiányai.

Mióta a kereszténység szelleme meghódította a világot s a keresztény szeretet és keresztény humanizmus urálja az emberiséget, nemcsak az egyesek, hanem a testületek is siettek szerencsétlen, ügyefogyott, földhöztapadt és betegségben simródó embertársaik nyomorainak némi enyhítésére.

Nálunk is léteztek ezek számára egy nyilvános intézet, melyet tudunk szerint a lakosság összessége tart fent, — s mondanunk sem kell, hogy ezen emberbaráti, ezen humanistikus intézetet a kórház.

Bizonyosan azért alapították azt e város derék s po-raikban is áldandó érdeműs elődei, hogy ott a teljesen elhagyatott, a teljesen elszegényedett és súlyosabb körben szenvedő embertársak *szives fogadtatást, kellő ápolást, szükséges orvoslást*, s ha a gondviselésnek épen úgy tetszik, hogy a túlvilágba való lépésről kell gondoskodniok, akkor a *szükségtelt lelki vigaszt és illendő végeltakarítást találjanak*

S az ösök e nemes szándéka, az alapítók ezen felebaráti szeretettől ragyogó s a mindennapiasságon felülemelkedő emberbaráti óhaja amily szép, ép oly dicséretes is volt; dicséretes volt annál is inkább, mert nemcsak kellő épületről gondoskodtak, hanem a költségek fedezését a közpénztárból örök időre biztosították.

Nem is volna mindebben hiány, hisz a város évi zárszámadásai hangosan hirdetik az erre fordított összegek

nagyságát; *hiány van azonban igenis a kellő és erélyes felügyeletekben*, hiány van a folytonos ellenőrködéshen s így hiány van a szerencsétlen betegek befogadásában, ellátásában, lelki gondozásában s azok végső elakartítása eszközésében.

Nem akarunk minden idevonatkozó, és pedig igen-igen megbízható forráshól merített híreinknek hitelt adni; mert hisz akkor a felügyelőségnek lehetetlen volna helyén maradni; azt azonban szerencsétlen embertársaink érdekében, kik azt illetékes helyen el nem mondhatják s panaszaikat elő nem adhatják, el nem hallgathatjuk, hogy kórházunk kezeléséről és vezetéséről a legaggasztóbb hírek szárnyalnak.

Ami a *bánásmódot* illeti, az mindenek előtt a legvadabb és leghiányosabb. Csakis mord, csakis jármás, csakis káromló szavakat hallanak a betegek, — ami az egészséges szervezettel bíró embert is idegessé teszi, — *ápolásról, gondozásról és az elhagyott tehetetlenek segélyezéséről pedig szó sincs*, ápolja magát kiki, amíg bírja, azután történjék s történik vele, aminek kell történnie.

Az *ételek és italok kiosztása ellen* is sok a panasz. Nem akarjuk hinni, hogy száraz kenyéren kívül mit sem kapnak, ezt is 3-4 napra egy-egy alkalommal; mert hisz ez minden volna, csak nem betegekhez való bánásmód; de hogy az élelmezés igen-igen sok kívánni valót hagny, az általános panaszhangokból bárki is következtetheti.

A *tisztaságról meg épen szó sincs* a kórháznál, mit

gyakorlatában nap és éj között külö bséget nem ismert, ki midőn maga annyira beteg vagy gyenge volt, hogy ágát őriznie kelle, betegét oda hozatta vagy tanácscsal és tettei segite. Talán csak a vagonosak irányában volt oly önfeláldozó és készséges?

Határozottan nem! Mindenki tudja, hogy ernyedetlen szorgalma, szakadatlan tevékenysége nem maradt anyagi eredmény nélkül. Tehetésében állott a szegényektől díjat el nem fogadni, sőt a hol a szükség meg volt, ott orvosságot is ingyen nyújtott. A hol pedig valói nyomor ítötte fel tanýáját, hol orvosság helyett inkább táplálékra és ruhára, védő hajlékra és meleg ágyra szükség volt, ott is vajmi gyakran segített, segített úgy, hogy a jobb kéz nem tudta, mi jót cselekszik a bal.

Mint orvosnak legnagyobb alkalmá lévén a nyomort és inséget legközelebről szemlelhetni, ennek némi enyhítésére saját költségén állította fel és rendezte be az izrael. kórházat, melynél hült tetemét végtisztessége alkalmával egyik helybeli kártársa lelkes szavakkal elbűcsűztatta.

Nem vallási elfogultságból tette a boldogult, hogy felekezeti jellegű kórházat állított, hanem mert látta, hogy ilyenre szükség van. Különbön fennen lobogtatta a haladás zászlaját, nyíltan küzdött a tepsedő, vesztelő megcsökönnyosodés ellen s fogékony volt minden nemes és szabad eszme iránt. A társas életben mindenki kedvelte, tisztelte és szerette a nyájias, mindenki iránt szives öreget ki szigorú volt önmaga irányában, elnéző, mindent megbocsátó embertársai iránt, ki lankadatlan tevékenysége által szép vagyonra szert tett, de spartai egyszerűségben töltötte nap-

T Á R C S A.

Dr. Broyer Adolf.

A helybeli és vidéki orvosok ősz Nestora, ki 60 év óta a szenvedő emberiségnek egész odaadással szolgált, 95 éves korában oda költözöködött, hol testi orvosra és vigasztalóra, jó barátára számós koszorú osztinte részvétellel és tisztelettel koporsójára tetek, ha azok nagy mege földi maradványait örök nyughelyére szivesen, részvétellel meghatottan kikisérte, illő, hogy e helyen áldásos működésének legalább vázlatos emlékétt felidezzük és megörökítsük.

Egy az emberi lét legtávolabbra eső határait összekapcsoló életkort minden vonatkozásában, minden fény- és árnyoldalaiban előtűntetni és méltatni oly nagy feladat, melynek megoldására sem tehetségünk sem lehetőségünk nincsen; meg kell elégednünk azzal, ha főmozzanatait sikerül külön megvilágitanunk.

Az elköltözött aggastyán több mint félszázadot töltött a szenvedő emberiség szolgálatában, mint buzgó, lelkes s azért közszeretethen és tiszteletben állott orvos. A ki tudja, mily önfeláldozással jár gyakran ezen működés, mely a gyakorló orvos nemcsak minden szellemi tehetségét, hanem testi erejét is ügyességét s a mi a legterhebb, minden idejét is egészen igénybe veszi, csak az tudja az elköltözött öreg urat eléggé méltányolni, ki soha, akadályt nem ismert, midőn segítségére szükség volt, ki orvosi

elégé igazol azon szomorú tény, hogy látogató vagy bárki, ha a kórházi személyzethez nem tartozik, be nem bocsájtatik. Hogy a kellő költségek megtörténik, azt a városi zárszámadások igazolják; ki tehát a tisztatlanság ezen hiányának okozója, mindenesetre érdekes volna megtudni.

Hogy a betegek orvoslása s gyógyszerekkel való ellátása miképen történik, arról az illetékes orvos ur adhatna a legilletékesebben felvilágosítást; hogy azonban a betegek lelki vigasztalására s a haladókliks szentségeivel való ellátására legcsekélyebb gond sem fordítatik, elégé világos leendő bárki előtt is azon körülményből, hogy *alig 20-25 ik halott lett halála előtt a hit vizsgálatásában részesítve, s hogy az illetékes lelkészek, midőn ezen বিষzállás ellen ismételen kikelték, válaszul a kórházfelügyelőtől ezt hallották: „Alkora itt uram a piszok, hogy a tisztelendő urat lehetetlen bevezetni.”*

Valjon mi történik egyes halottak csekély ingóságával és ruházatával, szintén nem tudjuk; azt azonban bárki is tudja, ki a temetkezéseknél megjelent, hogy a halottak csaknem minden ruházat nélkül temettetnek el, hátramaradt apróságairol pedig nyilvántartás nem vezetetik. Nem akarjuk hinni, mit e tárgyat illetőleg hallottunk, egy kis nyilvántartási jegyzőkönyv azonban mindent kiderítene.

Mindezekből elégé kiviláglik, hogy kórházunk belélete igen sok kívánni valót hágy, s hogy az ottani állapotok nem felelnek meg a város kiadásainak. Ennek okát mi a hibás, vagy talán hiányos szervezetben találjuk, miért is igen indokolva lenne, ha pl. a legközelebbi városi közgyűlés egy bizottságot küldene ki az ügy szigorú megvizsgálására, s szerzett tapasztalatai alapján egyrészt a hiányok orvoslásáról gondoskodnék, másrészt pedig javaslatot terjesztene be egy célravezető bevezetés létesítésére; mert a közkórház nemcsak a betegek ügye, hanem a városi törvényhatóság gondoskodásának tükre is*)

Kelotéri.

*) Szívesen adunk helyet a soroknak, melyek alaposágáról bárki is meggyőződhetik, ha a kózkórház pár percre megtekinti. Szerző ugyan e tárgy, de pudvas fára nem az első csapást mérí. Egyos fatyuhajtások már nyilvántartás ról, de azért még sok a tomai való. Ha talán bizottság lenne ki-küldve az ottani állapot megvizsgálására érdekes lenne az ott felveendő jegyzőkönyvet is, legalább kivonatban nyilvánosságra bocsájtani. Szék.

jait, folytonosan nyitva tartván a szegények és szükölködők előtt.

Hadd álljanak itt egyik fiatal kartársa (dr. Lövy Mór) búcsúzató sora:

„Gyászoló gyülekezet! Midőn a végtiszesség megadásában az örökre elköltözöttet idáig a sir széléig elkísértük, — még egy ízben itt megállapodunk, hogy visszapillantást vessünk az elhunytunk tettidésben lefolyt életére, hogy mintegy végbucst vegyünk a tisztelt jó baráttól, az érdemes ügytárstól.

A fiatal ember a jövő harczoa, nemcsak a multnak nem él, de még a jelennek sem, feltörekvő szellemének ábrándjait és eszményeit, egész boldogságát a jövő tükáiban keresi, a jövőben reményli, és néha leli is nagyravágyásának, hiúságának kielégítését, az ő bizodalma a jövő.

A koros ember, az agg ember a mult harczoa volt, mert amint a nagy költő mondotta: „Mensch sein heist Kämpfer sein”; az agg ember csak a multból meríti gondolatait, csak a multban elért vívmányok becsekes előtte és csak a mult reminiscentiáiban gyönyörködik. És valamint az ifju a szerint itélendő meg, mennyi várakozásra jogosított fel ugy az agg a szerint, mennyit munkálkodott, miként cselekedett, mik voltak tetteinek indokai, rúgoi

Mert, gyász, gyúl! nem épen az élt legtöbbet, ki leghuzamosb idáig élt, hanem az, a ki tudta, hogy élt és az élet örmeiben és keserveiben sztozott. A megboldogult a sors különös kedvezménye folytán ritka magas életkort ért el, ő nem tétlenül ment

H I R E K.

— Tisztelettel felkérjük lapunk t. helybelli és vidéki előfizetőit, miszerint előfizetéseiket melöb megújítani sziveskedjenek, nehogy a szétkülödsben akadály történjék.

— Nyilvános közzönetet mond S. A. Borsódról nagyszós borsodi és katymári Latinovics Illés urnak, minthogy nagylelküen a borsodi rozszant állapotban volt templomot saját költségén alaposan kijavíttatta és az orgonát jó karba helyeztette. Éljen sokáig, boldogul!

— A helybelli állami tan. képezdében június hó 26—30-ig nsgs. Czirfusz F. kir. tanácsos és tanfelügyelő úr elnökle alatt tartott tanítóképesítőre jelentkezett 35 tanító és tanítójelölt, ezek közül visszalépett 3, kitűnő képesítést nyert 4, jelselt 11, képesítettett 11, visszavetett 6, két vagy több tantárgyból 1 évi újrakészülésre utasítván.

— Holnap lesz Prielle Kornéliának — a nemzeti színház elsőrangú művésznőjének — első fellépte a „47-ik czikk” című kitűnő darabban. További előadásaira következő művek jeleltettek ki: „A holt szív” Castelnovo új szimüve, „A kameliás hölgy” Dumas drámája, továbbá: „A permeteg eső,” „Az ajtó tárva vagy zárva legyen” 1—1 felvonásos új vigjáték.

— Keztyük mosása. Százhusz gramm közönséges szappant felolvastunk negyven gramm vízben. Adunk hozzá nyolcvan gramm fehérítő folyadékot és egy nehezék szalmia-szeszt. E keverékbe mártott flaneldarabbal a keztyüt addig dörzsöljük, míg az minden szennytől megtisztul.

— Új zeneművek. Táborzky és Parsch zeneműkereskedésében Budapesten megjelent: Szekesfehévári kiállítási emlék. Fehérváron szép az élet. . . A kis leány kertjébe. Piros, piros, piros. Csingilingi. Ez a kis lány jól vigyázson szivére. . . Recepteje haj. Csárdás, zongorára szerkeszté Ellenbogen Adolf. Ára 80 kr.

— Beküldetett: Bács-Bodroghegye mezőgazdasági viszonyainak felvétele. A gazdasági egylet programja — szakosztályok szervezése. Közlemény a megyei gazdasági egyesület nyári közgyűlése alkalmára Rácz Vilmostól, megye bizottsági tag, a gazdasági egyesület titkára.

ezen át, hanem töle telhetőleg felhasználta, a sok átélt időt ő ernyedetlen szorgalommal, lankadatlan buzgalommal a kitaró munkának szentelte, hogy elérhesse kitűzött célját: műveltséget és tudományt szerezni magának és szolgálni az emberiségért.

A megboldogult elhunya feletti kesergésünket enyhíti azon körülmény, hogy non solum diu vitit, sed totus vitit, nemcsak sokáig élt, hanem mint egész ember élt. Mint egész ember élt ő, első sorban hivatásának. Nem lehet ez alkalommal feladatunk, fejtegetni azon állást, melyet ő a tudományval szemben elfoglalt, hanem valamint a természetbúvár a tüneményekből von következtetést a lényegre, ugy itt is azon tisztele, melyet irányában állandón ápoltak, azon dúsfény, azon nymbus, mely őt övezte, és azon jó hírnév, azon nagy reputatio, melynek örvendett. elég bizonyítékok arra nézve, mennyire tudott ő felemelkedni feladatának magaslatára. — Minden férfinak meg van a maga kora és minden kornak meg van a maga férfja. A megboldogult kora terjedett: a bölcsőtől idáig a sirig, a mi igen ritka eset, mert melyik halandó életében nem merülnek fel fénypontok felváltva fogyatkozásokkal? Ő nála nem; egyaránt birta ő a közönség bizalmát, egyaránt maradt állandó az ő jó hírneve, még előhaladott korában is.

Azért legyünk hálaadások, legyünk elismerők az elhunyt iránt, azért örizzük meg és áldjuk emlékét!

V E G Y E S.

— **Hű a halálig.** Nagyon jó bort talált hozni Jancsi inas egy izben a gazdjának.

— **No Jancsi,** most az egyszer eltaláltad a gusztusomat. Ez olyan kitünő bor, hogy szeretném magamat halálra inni belőle.

— **Nagyságos uram!** — kiáltott Jancsi lelkes elszántsággal, — egész életemben híven szolgáltam a nagyságos urat, a halálban sem akarok elválni. Haljunk meg együtt!

— **Bíró.** — Ejnye! ejnye! nem szégyenli magát? Öregkorára adni a fejét a tolvajlásra!

Vádlott: — Hja! bíró úr, megszámj! Rosz időket élünk; az ember, ha nem lop, nem is tud megélni becsületesen.

— **Jó kifogás.** Lármázva ment egy jókedvű uriember az utcán késő éjjel. Egy konstáblér rendreutasította.

— Nem tudja az ur a rendeletet, hogy éjjel mindenki csendesen köteles hazamenni?!

— Tudom, barátom, tudom; csak hogy én még nem megyek baza.

S z i n k ö r.

Szombaton, múlt hó 28. adatott szinkörünkben „A háromcsőrű kacsa“ szép közönség előtt, mely a darabban előforduló bohóságokon jól mulatott.

Vasárnap a „Csikós“ adatott kevés látogató előtt.

Hétfőn, jun. 29-án pedig „A véres pénz“ újabb színmű szép és válogatott hallgatóság előtt.

Ma szerdán, „Petaud király udvara“ adatik Berényi jutalomjátéka gyanánt. Figyelmeztetjük a n. é. közönséget színpadunk e jó alakjának jutalomjátékára.

A R A N Y P O R.

Könyveinkkel úgy bánunk, mint az emberekkel, soknak társaságot keressük, de keveset választunk hű élettársunknak.

Nincs oly ember, ki váratlanul nem élvezett volna valami jót. Gondold ezt magadban és soha sem fogsz jövőd felett kétségbe esni.

Mindenki kívánja magának, hogy megöregedjek de senki, hogy jelenleg öreg legyen.

A világtól megvetve inni elviselhetlen, akár megérdemletlen vagy nem. Szerencsés az ki meg nem feledkezik önmagáról s nem viseli magát megvetésre méltóan, habár azelőtt nem is adott okot reá, csak rágalom alatt állott.

Ki megszégyent engem, az csak testemet károsította, de ki analomra ad alkalmat, az lelkemet öli meg.

Közönséges természetű emberek megirigyelve akarnak lenni s ez elegendő boldogságukhoz, de nemes szívűek többet igényelnek azt akarják, hogy őket szeressük.

Első kötelességed, hogy magadat boldoggá tedd; ha te elérted, akkor környezeted is azzá lesz! Ki halálát kívánja, az nem gondol jót életéről.

H— — a.

Szerkesztői üzenetek.

B o k r o s i urnak. Ha a nyolcvan nem volna, talán beillenének sorai költeményeknek is.

Nyilvános köszönet

Azon rendkívüli részvételért, melyet forrón szeretett és felejtetlen emlékü családőnk Dr B r o e r A d o l f urnak f. hó 27-én történt végtisztessége alkalmából tanusítottak, szívünk mélyéből indítatva érezzük magunkat az „izr. hitközség előljárásága és képviselő testületének“ a „Szent testvériségi egyletnek“ (Chevre Kadisa.) az „első bajai nőegyletnek“ az „izr. nőegyletnek“ az „orvosi és gyógyszerési karnek“ a „kereskedelmi ifjuság betegséggyógyzó és önképző egyletnek“ az „izr. hitközségi iskola, tanítótestületének“ végül a „nagy közönségnek“ forrón érzett őszinte hálaikat nyilvánítani.

Baja, 1879. f. hó 28-án.

A gyászoló család.

Felelős szerkesztő:

Dr. BARTSCH SAMU.

Hirdetések.

E P I L E P S I A

(Nehézkór) és minden idegbetegséget orvosol és gyógyít Dr. Killisch szakorvos Drezdában (Neustadt) levélnbeni értekezés útján. Eddig már 11,000-nél több betegségi esetet gyógykezelt az alatt. 5—15

Lázár Lajos.

(BIZONYTIVANY.) Az ényől vett En-nel-főle, egészségűg, készelettel igen meg vagyok elégedve, valamenyí eddig, ismert egyrattiny elé helyezem, s nem mulasztom el emek orzant teljes elismerésemet ki fejtozai. Péter, 1878. augusztus 10.

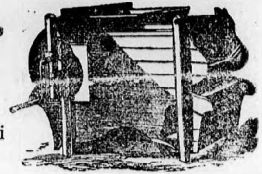
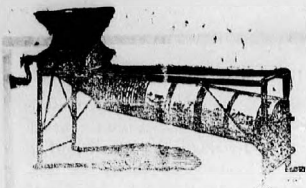

Brogle J. & Müller

gép- és rostalemez-gyárnokok

BUDAPEST, MARGITHID KÖZELÉBEN

ajánlják a már közelgő időnyre honunk több gazdasági kiállításán versenyképességért első díjjal jutalmazott s javított

Trieur-jeiket váltható porsztákkal (konkolyt, bulkányt, zabot stb. választó rosta) mely gépek **Tisztító-rosták** (Backer mintájára) szaporú és tiszta munka-eredménye minden más afféle gyártmányul versenyez, va-
almint tisztító rosták **BACKER** mintájára. Rostáink az elismert legjobb, Backer rendszere szerint készítők az eredetitől semmiben sem térnek el, s ennélfogva munka-eredményük is azonos marad az eredetivel.

Ajánlják továbbá tisztító-rostákhoz és cséplőgépekhez való rostalemezeket mindennemű minta és nagyság szerint, a legutányosabb áron. A közüti lévonatu vaspálya a gyárak közlekedik.
Arjegyzekek ingyen és bérmentve.

UMRATH ÉS TÁRSA

mezőgazdasági gépgyárosok
PRÁGÁBAN

ajánlják a szilárd kivitel, könnyű járás, nagy munkaképesség és tiszta cséplésről legelőnyesebben ismert, ugy ráman álló mint kereken járó

kezi- és járgány
cséplőgépeiket

1-től 8 ló, vagy ökörerőig.

Továbbá készitünk különféle nagyságu és elismert jó minőségű

tisztító rostákat, kukoricoza morzsolókat és szecskavágókat.

Illusztrált árjegyzekek díjmentesen és franco.

21-36

BILINI

savanyúviz.

Nagymérvű szénsavas szikeny tartalmánál fogva (10000 suly részletben 33,6339) minden német-földi savanyúvizek között határozottan az első helyet foglalja el, s kitünő hatással bír a vérnek lugany-savasítására, sikeresen mikódál a gyomorégés, gyomorgöres, gyomorhurut, az ugynevezett lugsav, diáthése, főveny, hügy és vesekövek ellen; hasznos szolgálatot tesz a köszvény, idült esz, idült hólyag- és tüdőhurut, epekövesülés, máj-elzsírosodás, nyálkás aranyér és görvélykór ellen, mint azt **Billroth Dittel, Ultzmann, Ivanchich** stb. tanfirok sokszor eléggé elismerték. — **De mint felfrissítő s kellemes italt is, bor és csukorral, vagy gyümölcszörppel keverve napról-napra nagyobb tért foglal el a bilini savanyúviz.**

Főraktár:

ÉDESKUTY L.

magyar király udvari ásványviz-szállítónál

BUDAPESTEN, Erzsébettér 7. sz.

Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben, ugyszintén vendéglőkben is.

F E H É R M I K L Ó S

angol, francia, amerikai és német mezőgazdasági gépek raktára

BUDAPESTEN

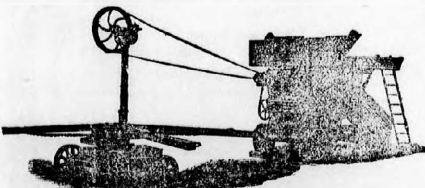
ülleti-ut 25. sz. „Köztelek”

BÉCSBEN

III. Pragerstrasse 13. sz. Hotel Hungária

ajánlja a t. cz. gazdaközönségnek nagy választéku kül- és belföldi gyártmányu alacsony fekvő ugyszinté magas oszlopos rendszerű álló vagy szállító kerekekre szerelt szilárd alkotásu és könnyű járásu járgány-oséplő-gépeit.

Nem különben a legjobb Hofherr-féle szállitható 2-4 lőere igen könnyűjáratu legujabb tisztító és zsákoló szerkezetű járgány-oséplő-gépeit szabadalmazott leeresztő készülékkel. Célészertű kézi oséplő-gépeit szalmarázóval vagy a nélkül.

Vas állványu oséplő-gépeit a legujabb osavarjárgánnyal, mely felette nagy egyszerűségénél fogva különösen oly gazdáknak ajánlatik kik gépekkel még eddig nem bántak.

(Árjegyzekek kívánatra díjmentesen megküldenek.)